

Ενότητα 4

Η ζωή στο διαδίκτυο

Ενότητα 4 - Θέμα 1 Γνώσεις στο διαδίκτυο: παραπληροφόρηση, ψευδείς ειδήσεις, διασταύρωση πληροφοριών και κριτική σκέψη 5

Δραστηριότητα 4.1.1 - Αναγνώριση ψευδών ειδήσεων (fake news) 6

Δραστηριότητα 4.2.1 - Αναγνώριση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο 9

Ενότητα 4 - Θέμα 3 Ιδιωτικότητα, ανωνυμία και εμπιστευτικότητα στις διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις 14

Δραστηριότητα 4.3.1 - Ανωνυμία και κοινωνική συμπεριφορά. Υπάρχει ανωνυμία στις μέρες μας; 15

Δραστηριότητα 4.3.2 - Αυτοδημοσίευση – Διαμοιρασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα 17

Ενότητα 4 - Θέμα 4 Ευκαιρίες συμμετοχής και δέσμευσης που σχετίζονται με την ΤΝ (ψηφιακή πολιτειότητα) 20

Δραστηριότητα 4.4.1 - Ψηφιακό γλωσσάρι για τη συμμετοχή και τη δέσμευση 21

Δραστηριότητα 4.4.2 - BINGO για ψηφιακούς πολίτες 25

Δραστηριότητα 4.4.3 - Ψηφιακό διαβατήριο 26

Περιγραφή της Ενότητας

Η τέταρτη ενότητα επικεντρώνεται στην εκμάθηση των χαρακτηριστικών της διαδικτυακής επικοινωνίας και της ανταλλαγής πληροφοριών μέσω των κοινωνικών δικτύων υπογραμμίζοντας τον ρόλο που διαδραματίζει η ΤΝ σε αυτές τις διαδικασίες. Στόχος της είναι

να εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις εκπαιδευόμενους/ες με τα απαραίτητα εργαλεία που θα τους/τις βοηθήσουν να εργαστούν για την επίτευξη ψηφιακής ευημερίας και υγιούς ψηφιακής κατανάλωσης. Εξετάζει, μεταξύ άλλων, έννοιες όπως η ιδιωτικότητα, η ανωνυμία και η εμπιστευτικότητα. Επιπλέον, οι δραστηριότητες σε αυτήν την ενότητα προσφέρουν ευρεία κατανόηση του όρου «ψευδείς ειδήσεις» (fake news) εξασκώντας δεξιότητες των εκπαιδευόμενων για τον εντοπισμό πηγών γνώσης και συμβάλλουν στην άσκηση της κριτικής σκέψης. Η ενότητα ασχολείται επίσης με την έννοια του αμοιβαίου σεβασμού στην επικοινωνία στο διαδίκτυο θίγοντας το ζήτημα της διαδικτυακής ρητορικής μίσους. Μετά την παρακολούθηση των εκπαιδεύσεων, οι εκπαιδευτικοί θα είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες όπως η ανάλυση ειδήσεων από κοινωνικά δίκτυα, να εντοπίσουν αξιόπιστες πηγές διασταυρώνοντας πληροφορίες (fact-checking), να καταρρίψουν τη viral εσφαλμένη πληροφόρηση και να αναλύσουν αποσπάσματα αληθινών συνομιλιών από πλατφόρμες ανταλλαγής άμεσων μηνυμάτων (instant messaging) για να κατανοήσουν τα γλωσσικά και επικοινωνιακά μοτίβα που χρησιμοποιούνται και να καταπολεμήσουν το διαδικτυακό μίσος.

Κύριο/α διδακτικό/ά αντικείμενο/α: Πληροφορική, Ηθική, Κοινωνικές Επιστήμες, Αγωγή του Πολίτη

Χρόνος Ολοκλήρωσης της Ενότητας: 4 ώρες

Θέματα και Δραστηριότητες

Θέμα 4.1	Γνώσεις στο διαδίκτυο: παραπληροφόρηση, ψευδείς ειδήσεις, διασταύρωση πληροφοριών και κριτική σκέψη. Δραστηριότητα 4.1.1 Αναγνώριση ψευδών ειδήσεων (fake news)
Θέμα 4.2	Αναγνώριση και αντιμετώπιση ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο: σεβασμός στην επικοινωνία και αντι-αφηγήσεις. Δραστηριότητα 4.2.1 Αναγνώριση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο
Θέμα 4.3	Ιδιωτικότητα, ανωνυμία και εμπιστευτικότητα στις διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις. Δραστηριότητα 4.3.1 Ανωνυμία και κοινωνική συμπεριφορά. Υπάρχει ανωνυμία στις μέρες μας;* Δραστηριότητα 4.3.2 Αυτοδημοσίευση - Διαμοιρασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα
Θέμα 4.4	Ευκαιρίες συμμετοχής και δέσμευσης που σχετίζονται με την ΤΝ (ψηφιακή πολιτεότητα). Δραστηριότητα 4.4.1 Ψηφιακό γλωσσάρι για τη συμμετοχή και

τη δέσμευση· Δραστηριότητα 4.4.2 BINGO για ψηφιακούς πολίτες·
Δραστηριότητα 4.4.3 Ψηφιακό διαβατήριο

Ψηφιακές Ικανότητες των Πολιτών (DigComp 2.1)

Τομέας 1 - Πληροφορικός Γραμματισμός και Γραμματισμός Ανάλυσης Δεδομένων

- 1.2 Αξιολόγηση δεδομένων, πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου

Τομέας 2 - Επικοινωνία και Συνεργασία

- 2.1 Αλληλεπίδραση μέσω ψηφιακών τεχνολογιών
- 2.3 Συμμετοχή στα κοινά μέσω ψηφιακών τεχνολογιών
- 2.5 Κώδικας δεοντολογικής συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο (Netiquette)
- 2.6 Διαχείριση ψηφιακής ταυτότητας

Τομέας 4 - Ασφάλεια

- 4.3 Προστασία της υγείας και της ευημερίας

Ψηφιακές Ικανότητες των Πολιτών (DigComp 2.1)

Τομέας 3 - Διδασκαλία και Μάθηση

- 3.3 Συνεργατική μάθηση. Χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και ενθάρρυνση και ενίσχυση της συνεργασίας των εκπαιδευόμενων. Ενεργοποίηση εκπαιδευόμενων στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στο πλαίσιο συνεργατικών εργασιών ως μέσο ενίσχυσης της επικοινωνίας, της συνεργασίας και της συνεργατικής δημιουργίας γνώσεων.

Τομέας 6 - Διευκόλυνση των Ψηφιακών Ικανοτήτων των Εκπαιδευόμενων

- 6.1 Γραμματισμός στην Πληροφορία και στα Μέσα: Ενσωμάτωση μαθησιακών δραστηριοτήτων, εργασιών και αξιολογήσεων που απαιτούν από τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να διατυπώσουν τις ανάγκες πληροφόρησης· Εύρεση πληροφοριών και πόρων σε ψηφιακά περιβάλλοντα· Οργάνωση, επεξεργασία, ανάλυση και ερμηνεία πληροφοριών· Σύγκριση και κριτική αξιολόγηση της αξιοπιστίας των πληροφοριών και των πηγών τους.
- 6.2 Ψηφιακή επικοινωνία και συνεργασία: Ενσωμάτωση μαθησιακών δραστηριοτήτων, εργασιών και αξιολογήσεων που απαιτούν από τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά και υπεύθυνα ψηφιακές τεχνολογίες για επικοινωνία, συνεργασία και συμμετοχή του πολίτη στα κοινά.
- 6.4. Υπεύθυνη χρήση: Λήψη μέτρων για την εξασφάλιση της σωματικής, ψυχολογικής και κοινωνικής ευημερίας των εκπαιδευόμενων κατά τη χρήση των

ψηφιακών τεχνολογιών· Ενδυνάμωση των εκπαιδευόμενων στη διαχείριση κινδύνων και στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών με ασφάλεια και υπευθυνότητα.

Εκπαιδευτικοί Στόχοι

Σε αυτή την ενότητα, οι μαθητές/ριες θα κατανοήσουν σε γενικές γραμμές πώς λειτουργεί η παραγωγή και χρήση των πληροφοριών και η επικοινωνία με τη μεσολάβηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social media). Παράλληλα, θα συνειδητοποιήσουν την πολυπλοκότητα των ζητημάτων που σχετίζονται με τη χρήση του διαδικτύου, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την ανταλλαγή γνώσεων. Ειδικότερα, η ενότητα στοχεύει: α) στην ενίσχυση των αναλυτικών και κριτικών δεξιοτήτων όσον αφορά την παραπληροφόρηση και την αναγνώριση των ψευδών ειδήσεων και των μισαλλόδοξων επιχειρημάτων που προέρχονται από αρνητικά στερεότυπα και ξενοφοβία (που υποδηλώνουν φόβο ή δυσπιστία απέναντι σε κάποιο άτομο ή κάτι ξένο ή άγνωστο· β) στην ανάπτυξη δεξιοτήτων διασταύρωσης πληροφοριών και δεξιοτήτων επιχειρηματολογίας για την έκφραση απόψεων και ιδεών με τον δέοντα σεβασμό προς τους άλλους και την αποδόμηση της ρητορικής μίσους μέσω αντι-αφηγήσεων (μηνύματα που αμφισβητούν ή απομυθοποιούν στερεότυπα και εξτρεμιστικές αντιλήψεις).

Ενότητα 4 - Θέμα 1

Γνώσεις στο διαδίκτυο: παραπληροφόρηση, ψευδείς ειδήσεις, διασταύρωση πληροφοριών και κριτική σκέψη

Διάρκεια	Περίπου 30-45 λεπτά
Διδακτικά Αντικείμενα	Κοινωνικές Επιστήμες, Πληροφορική, Αγωγή του Πολίτη, Ηθική
Περίληψη	Το θέμα αυτό εστιάζει στον ρόλο των τεχνολογιών ΤΝ στη δημιουργία και τη διάδοση γνώσεων και πληροφοριών στο διαδίκτυο. Αναφέρεται στο δίπολο πληροφόρηση-παραπληροφόρηση , στις πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες, στις ψευδείς ειδήσεις, στη διασταύρωση πληροφοριών και στην κριτική σκέψη. Επιδιώκει να ενισχύσει την ικανότητα των μαθητών/ριών να αναγνωρίζουν ψευδείς ειδήσεις και μηχανισμούς παραπληροφόρησης και να αντιδρούν με κατάλληλο τρόπο, δηλαδή σύμφωνα με τις δεοντολογικές αρχές που περιγράφονται στην Ενότητα 3.

Μαθησιακοί στόχοι

Στόχος αυτού του θέματος είναι να εκπαιδεύσει τους/τις μαθητές/ριες προκειμένου να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να αντιδρούν απέναντι σε ψευδείς ειδήσεις και άλλες μορφές εσφαλμένης πληροφόρησης στο διαδίκτυο. Οι εκπαιδευτικοί θα βοηθήσουν τους/τις μαθητές/ριες στην αναγνώριση αξιόπιστων έναντι αναξιόπιστων πηγών πληροφόρησης και θα τους παρουσιάσουν **μεθοδολογίες διασταύρωσης πληροφοριών**.

Το Θέμα 1 εξετάζει, μεταξύ άλλων, τις πιθανές και τις αναφερόμενες επιβλαβείς συνέπειες της εσφαλμένης πληροφόρησης στο διαδίκτυο, καθώς και στρατηγικές και **εργαλεία για την αντιμετώπιση της διάδοσης ψευδών ειδήσεων**, π.χ. μέσω μηχανισμών αναφοράς και με την αποφυγή του διαμοιρασμού (sharing) αναξιόπιστου περιεχομένου.

Επισκόπηση δραστηριότητας

Δραστηριότητες	Τρόπος διεξαγωγής	Επίπεδο
Δραστηριότητα 4.1.1 Αναγνώριση ψευδών ειδήσεων (fake news)	Στην τάξη/ Διαδικτυακά/ Στο σπίτι	Βασικό

Δραστηριότητα 4.1.1 - Αναγνώριση ψευδών ειδήσεων (fake news)

Εκτιμώμενη διάρκεια	30-45 λεπτά (στην τάξη/διαδικτυακά) + χρόνος στο σπίτι
Απαραίτητη προϋπόθεση	Καμία
Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	Στην τάξη: - Χαρτιά και στυλό - Mentimeter (προαιρετικό) - Η/Υ για τον/την εκπαιδευτικό (προαιρετικό) Διαδικτυακά: - Πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης - Κοινόχρηστο έγγραφο (π.χ. Google Docs) - Mentimeter (προαιρετικό) - Ψηφιακή συσκευή για όλους/ες
Μορφή αξιολόγησης	Προφορική παρουσίαση

Διαδικασία

1. **Αφόρμηση:** Το μάθημα ξεκινά με μία εισαγωγή σε βασικούς όρους που αφορούν στη δημιουργία γνώσεων και τον διαμοιρασμό πληροφοριών στο διαδίκτυο (διασταύρωση πληροφοριών· ψευδείς ειδήσεις· αξιόπιστοι/αξιόπιστοι πόροι κλπ.). Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/ριες παραδείγματα ψευδών ειδήσεων ή/και περιπτώσεων κατά τις οποίες τα fake news έχουν εγείρει στο παρελθόν συζητήσεις ή επιφέρουν αρνητικές συνέπειες στον πραγματικό κόσμο (βλ. Πόροι για εκπαιδευτικούς).
2. **Ανεξάρτητη πρακτική:** Ο/Η εκπαιδευτικός αναθέτει στους/στις μαθητές/ριες ως εργασία για το σπίτι να **εντοπίσουν παραδείγματα ψευδών ειδήσεων** και τρόπους για να

διασταυρώσουν τις πληροφορίες που περιέχουν, δηλ. να αξιολογήσουν αν είναι ψευδείς ειδήσεις ή όχι. Όλοι/ες οι μαθητές/ριες θα πρέπει να έχουν προετοιμάσει για το επόμενο μάθημα μία σύντομη γραπτή περιγραφή του παραδείγματος που θα συνοδεύεται από τον σχετικό σύνδεσμο (link), τον οποίο θα μπορούν να επισκεφθούν στην τάξη.

3. **Καθοδηγούμενη πρακτική και κατανόηση:** Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει ένα παράδειγμα στους/στις μαθητές/ριες για το πώς να υλοποιήσουν την εργασία που τους ανέθεσε και το πώς να την παρουσιάσουν στο επόμενο μάθημα. Τους/Τις **ενθαρρύνει να εστιάσουν σε περιπτώσεις ψευδών ειδήσεων που συναντούν σχεδόν καθημερινά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.**
4. **Έλεγχος κατανόησης:** Στο επόμενο μάθημα, κάθε μαθητής/ρια (ή ένας περιορισμένος αριθμός μαθητών/ριών, ανάλογα τον διαθέσιμο χρόνο) μπορεί να **παρουσιάσει** το παράδειγμα ψευδών ειδήσεων που εντόπισε. Μετά τις παρουσιάσεις, ο/η εκπαιδευτικός συντονίζει μία **συζήτηση** με θέμα τους τρόπους αναγνώρισης και αντίδρασης σε ψευδείς ειδήσεις που κυκλοφορούν στο διαδίκτυο.
5. **Κλείσιμο:** Η συζήτηση μπορεί να κλείσει με ένα **συμπέρασμα**, π.χ. τη σύνθεση ενός **κοινού ορισμού των ψευδών ειδήσεων** με τους/τις μαθητές/ριες και με **προτάσεις** που μπορούν να προστεθούν στον **κώδικα δεοντολογικής συμπεριφοράς** σχετικά με τον τρόπο αναγνώρισης και αντιμετώπισης των fake news (π.χ. **μηχανισμοί αναφοράς, άρνηση διαμοιρασμού κτλ.**).

Αντιμετώπιση προβλημάτων

Πιθανό πρόβλημα	Πιθανή λύση
Οι μαθητές/ριες δαπανούν υπερβολικό χρόνο για να βρουν υλικό (κατακλυσμός πληροφοριών).	Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να τους ζητήσει να εστιάσουν σε συγκεκριμένα είδη ψευδών ειδήσεων (fake news), ώστε να αποφύγουν τον κατακλυσμό πληροφοριών κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους.
Η συζήτηση μπορεί να είναι πολύ χαοτική ή σχεδόν βουβή.	Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να διαδραματίζει τον ρόλο του/της συντονιστή/ριας της συζήτησης.
Η υποβολή προτάσεων για τρόπους αναγνώρισης και αντιμετώπισης των fake	Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να μεταθέσει ένα μέρος αυτής της δραστηριότητας

news (κώδικας δεοντολογικής συμπεριφοράς) μπορεί να διαρκέσει πολύ περισσότερο από το αναμενόμενο.

(κώδικα δεοντολογικής συμπεριφοράς) στο Θέμα 4.4.

Πόροι για εκπαιδευτικούς

- SOMA, Social Observatory for Disinformation and Social Media Analysis: <https://www.disinfobservatory.org/>.
Περιλαμβάνει ποικίλους πόρους και εργαλεία, π.χ. για την εξέταση ψευδών ειδήσεων: <https://www.disinfobservatory.org/investigations/>
Περιλαμβάνει Κείμενο Πολιτικής για την TN και την εξτρεμιστική ρητορική: <https://www.disinfobservatory.org/artificial-intelligence-extreme-speech-and-the-challenges-of-online-content-moderation/>
- Foundation European Institute Outsourcing – FEIO: [Combating Fake News: Handbook for Youth Workers](#) (2019).
- [Resources on Dealing with propaganda, misinformation and fake news](#) (Council of Europe)
E.g. Council of Europe, [Digital Citizenship Education](#) (2017)
- The Conversation. How to spot fake news: an Expert Guide for Young People: <https://theconversation.com/how-to-spot-fake-news-an-experts-guide-for-young-people-88887>
- “The Future of Free Speech, Trolls, Anonymity and Fake News Online”: <https://www.pewresearch.org/internet/2017/03/29/the-future-of-free-speech-trolls-anonymity-and-fake-news-online/>

Ενότητα 4 - Θέμα 2

Αναγνώριση και αντιμετώπιση ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο: σεβασμός στην επικοινωνία και αντι-αφηγήσεις

Διάρκεια	Περίπου 30-45 λεπτά
Διδακτικά Αντικείμενα	Κοινωνικές Επιστήμες, Πληροφορική, Αγωγή του Πολίτη, Ηθική
Περίληψη	Το θέμα αυτό επικεντρώνεται στην επικοινωνία μέσω των social media δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στον διαμεσολαβητικό ρόλο των τεχνολογιών TN. Ακόμη, εξετάζει το ζήτημα της αναγνώρισης και αντιμετώπισης της ρητορικής

μίσους στο διαδίκτυο. Στοχεύει να βοηθήσει τους/τις μαθητές/ριες στην καθημερινή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εξηγώντας τους πώς μπορούν να εντοπίζουν επιβλαβείς πρακτικές/κακόβουλα μηνύματα, καθώς και να αναπτύσσουν υγιή και υπεύθυνη διαδικτυακή συμπεριφορά.

Μαθησιακοί στόχοι

Οι μαθητές/ριες θα μάθουν πώς να αναγνωρίζουν στοιχεία μισαλλόδοξης επιχειρηματολογίας και επικοινωνίας (**ρητορική μίσους**) και πώς σχετίζονται με **αρνητικά στερεότυπα** και μορφές ξενοφοβίας και εχθρότητας προς συγκεκριμένους στόχους, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων.

Πιο συγκεκριμένα, ο/η εκπαιδευτικός θα δείξει στους/στις μαθητές πώς να εντοπίζουν κάποια σταθερά χαρακτηριστικά στις συμπεριφορές των ψηφιακών haters, στους κύριους στόχους που επιλέγουν (συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπων που ανήκουν σε θρησκευτικές μειονότητες), στις στρατηγικές που υιοθετούνται για τη διάδοση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και στη διάδοσή της μέσω των social media (π.χ. Twitter, Facebook, YouTube κλπ.).

Τέλος, το Θέμα 2 στοχεύει να αναπτύξει τις δεξιότητες επιχειρηματολογίας των μαθητών/ριών αφενός για την επίτευξη διαλόγου με σεβασμό προς διαφορετικές απόψεις που εκφράζονται σε σύνθετα ζητήματα της κοινωνικής ζωής ή σε τρέχοντα αμφιλεγόμενα θέματα και αφετέρου για την αποδόμηση της ρητορικής μίσους μέσω της χρήσης αντι-αφηγήσεων.

Επισκόπηση δραστηριότητας

Δραστηριότητες	Τρόπος διεξαγωγής	Επίπεδο
Δραστηριότητα 4.2.1 Αναγνώριση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο	Στην τάξη / Διαδικτυακά / Στο σπίτι	Βασικό

Δραστηριότητα 4.2.1 - Αναγνώριση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο

Εκτιμώμενη διάρκεια	30-45 λεπτά (στην τάξη/διαδικτυακά) + χρόνος στο σπίτι
Απαραίτητη προϋπόθεση	Καμία

Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	Στην τάξη: - Χαρτιά και στυλό - Mentimeter (προαιρετικό) - Η/Υ για τον/την εκπαιδευτικό (προαιρετικό) Διαδικτυακά: - Πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης - Κοινόχρηστο έγγραφο (π.χ. Google Docs) - Mentimeter (προαιρετικό) - Ψηφιακή συσκευή για όλους/ες
Μορφή αξιολόγησης	Προφορική παρουσίαση

Διαδικασία

1. **Αφόρμηση:** Το μάθημα ξεκινά με μία εισαγωγή σε βασικούς όρους και έννοιες όπως π.χ. η επικοινωνία με σεβασμό προς τους/τις άλλους/ες χρήστες/ριες του διαδικτύου έναντι της ρητορικής μίσους, τα στερεότυπα, η ξеноφοβία, η ισλαμοφοβία, ο διαδικτυακός αντισημιτισμός κλπ. Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους/στις μαθητές/ριες παραδείγματα ρητορικής μίσους ή/και περιπτώσεων κατά τις οποίες η ρητορική μίσους στο διαδίκτυο είχε εγείρει στο παρελθόν συζητήσεις ή επέφερε αρνητικές συνέπειες στον πραγματικό κόσμο (βλ. Πόροι για εκπαιδευτικούς). Στη συνέχεια, πραγματοποιεί ανάλυση της ρητορικής μίσους εντοπίζοντας στα παραδείγματα που ανέφερε μερικά βασικά στοιχεία: hater(s), στόχοι, λοιποί ρόλοι που εμπλέκονται (π.χ. σιωπηλοί/ές μάρτυρες), περιεχόμενο του μηνύματος, χρόνος και συμφραζόμενα, πιθανή κλιμάκωση του μίσους, αποτελέσματα και αντιδράσεις κλπ.
2. **Ανεξάρτητη πρακτική:** Ο/Η εκπαιδευτικός αναθέτει στους/στις μαθητές/ριες ως εργασία για το σπίτι να εντοπίσουν παραδείγματα ρητορικής μίσους και τρόπους διασταύρωσης των πληροφοριών που περιέχουν, δηλ. να αξιολογήσουν αν πρόκειται για ρητορική μίσους ή όχι. Όλοι/ες οι μαθητές/ριες θα πρέπει να έχουν προετοιμάσει για το επόμενο μάθημα μία σύντομη γραπτή περιγραφή του παραδείγματος που θα συνοδεύεται από τον σχετικό σύνδεσμο (link), τον οποίο θα μπορούν να επισκεφθούν στην τάξη.
3. **Καθοδηγούμενη πρακτική και κατανόηση:** Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει ένα παράδειγμα στους/στις μαθητές/ριες για το πώς να υλοποιήσουν την εργασία που τους ανέθεσε και το πώς να την παρουσιάσουν στο επόμενο μάθημα. Τους/Τις ενθαρρύνει να εστιάσουν σε παραδείγματα ρητορικής μίσους που συναντούν σχεδόν σε καθημερινή βάση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

4. **Έλεγχος κατανόησης:** Στο επόμενο μάθημα, κάθε μαθητής/ρια (ή ένας περιορισμένος αριθμός μαθητών/ριών, ανάλογα τον διαθέσιμο χρόνο) μπορεί να παρουσιάσει το παράδειγμα ρητορικής μίσους που εντόπισε. Μετά τις παρουσιάσεις, ο/η εκπαιδευτικός συντονίζει μία συζήτηση με θέμα τους τρόπους αναγνώρισης και αντίδρασης στη ρητορική μίσους που διασπείρεται στο διαδίκτυο.
5. **Κλείσιμο:** Η συζήτηση μπορεί να κλείσει με ένα συμπέρασμα, π.χ. τη σύνθεση ενός κοινού ορισμού της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο με τους/τις μαθητές/ριες και με προτάσεις που μπορούν να προστεθούν στον κώδικα δεοντολογικής συμπεριφοράς σχετικά με τον τρόπο αναγνώρισης και αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου (π.χ. μηχανισμοί αναφοράς, άρνηση διαμοιρασμού κτλ.).

Αντιμετώπιση προβλημάτων

Πιθανό πρόβλημα	Πιθανή λύση
Οι μαθητές/ριες δαπανούν υπερβολικό χρόνο για να βρουν υλικό (κατακλυσμός πληροφοριών).	Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να τους ζητήσει να εστιάσουν σε συγκεκριμένες μορφές ρητορικής μίσους, ώστε να αποφύγουν τον κατακλυσμό πληροφοριών κατά τη διάρκεια της έρευνάς τους.
Η συζήτηση είναι πολύ χαοτική ή σχεδόν βουβή.	Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να διαδραματίζει τον ρόλο του/της συντονιστή/ριας της συζήτησης.
Η υποβολή προτάσεων για τρόπους αναγνώρισης της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο (κώδικας δεοντολογικής συμπεριφοράς) μπορεί να διαρκέσει πολύ περισσότερο από το αναμενόμενο.	Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να μεταθέσει ένα μέρος αυτής της δραστηριότητας (κώδικας δεοντολογικής συμπεριφοράς) στο Θέμα 4.4

Πόροι για εκπαιδευτικούς

Ψηφιακή ευημερία:

- <https://www.benesseredigitale.eu/pubblicazioni/>
- <https://www.mulino.it/isbn/9788815280992>

- Gui M, Büchi M. From Use to Overuse: Digital Inequality in the Age of Communication Abundance. *Social Science Computer Review*. 2021;39(1):3-19. doi:[10.1177/0894439319851163](https://doi.org/10.1177/0894439319851163)

Αντίκτυπος της διαδικτυακής επικοινωνίας:

- The impact of AI on communication networks and services, International Telecommunication Union: https://www.itu.int/dms_pub/itu-s/opb/journal/S-JOURNAL-ICTF.VOL1-2018-1-PDF-E.pdf
- The Future of Human Communication: How Artificial Intelligence Will Transform the Way We Communicate: <https://www.quantified.ai/blog/artificial-intelligence-in-communication>

Αντίκτυπος των social media στις θρησκευτικές πρακτικές και αξίες των νέων ενηλίκων:

- Moberg, M., & Sjö, S. (Eds.). (2020). Digital Media, Young Adults, and Religion: An International Perspective (1st ed.). Routledge: <https://doi.org/10.4324/9781351010610>
- Two social lives: How differences between online and offline interaction influence social outcomes: https://escholarship.org/content/qt94n9w8b9/qt94n9w8b9_noSplash_293949a5e051fffc8e1fdcc9ffc168c4.pdf?t=qdtezb
- Communicating across Cultures in Cyberspace, A bibliographical review of intercultural communication online: <https://core.ac.uk/download/pdf/12174297.pdf> \
- Στοιχεία και ευρήματα για την διαδικτυακή παρενόχληση: <https://www.pewresearch.org/internet/2014/10/22/online-harassment/>
- Council of Europe, “Model of Governance of Online Hate speech, On the emergence of collaborative governance and the challenges of giving redress to targets of online hate speech within a human rights framework in Europe”: <https://rm.coe.int/models-of-governance-of-online-hate-speech/16809e671d>

Τα memes ως μελέτη περίπτωσης της διαδικτυακής επικοινωνίας μίσους στους/στις νέους/ες:

- Σύνολο δεδομένων και πολιτική του Facebook για τον εξονυχιστικό έλεγχο της ανάρτησης memes σε ομάδες του FB κατά της ρητορικής μίσους με τη βοήθεια της TN και των αλγορίθμων: <https://ai.facebook.com/blog/hateful-memes-challenge-and-data-set/>
- Δυσκολίες των τεχνολογιών TN στην πλήρη αναγνώριση των memes που εκφράζουν μίσος: <https://venturebeat.com/2020/12/01/ai-still-struggles-to-recognize-hateful-memes-but-its-slowly-improving/>
- “The hateful memes challenge: Detecting Hate speech in multimodal memes”: <https://proceedings.neurips.cc/paper/2020/file/1b84c4cee2b8b3d823b30e2d604b1878-Paper.pdf>

- “Detecting hateful memes using AI”:
<https://www.eng.ed.ac.uk/about/news/20201201/detecting-hateful-memes-using-ai>
- <https://www.drivendata.org/competitions/64/hateful-memes/>

Πόροι ανά χώρα-εταίρο για τη ρητορική μίσους:

Ελλάδα

- “Detecting hate speech in Greece”:
<https://ecpr.eu/Events/Event/PaperDetails/59158>
- <https://www.loc.gov/law/foreign-news/article/greece-new-law-criminalizes-denial-of-genocide-hate-speech-and-other-acts-of-racism/>
- <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15946&LangID=E>

Βουλγαρία

- “Mapping out the National Context of hate speech in Bulgaria”:
<https://ec.europa.eu/migrant-integration/librarydoc/mapping-out-the-national-context-of-online-hate-speech-in-bulgaria> report in pdf format
(<https://ec.europa.eu/migrant-integration/?action=media.download&uuid=E0C538B8-FC34-6E1E-63F2DC364C4A5BF6>)
- <https://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25881&LangID=E>
- Internet Hate speech – case study of Poland, Romania, India and Bulgaria:
<https://ieeexplore.ieee.org/document/9223209>

Ρουμανία

- “The Law of the Jungle. The on-line hate speech against the Roma in Romania”:
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15564886.2021.1895391?needAccess=true>
- <https://balkaninsight.com/2021/03/31/racism-police-brutality-and-online-hate-why-romanias-roma-are-no-nearer-their-black-lives-matter-moment/>

Ιταλία

- <https://www.odiareticosta.it/>
- “Contro L’Odio”: A Platform for Detecting, Monitoring and Visualizing Hate Speech against Immigrants in Italian Social Media:
<https://journals.openedition.org/ijcol/659>
- Hate Speech Annotation: Analysis of an Italian Twitter Corpus:
<https://iris.unito.it/retrieve/handle/2318/1659197/387293/paper024.pdf>

- Amnesty Manuale su hate speech - conoscerlo e contrastarlo:
<https://d21zrvtkxtd6ae.cloudfront.net/public/uploads/2021/02/Amnesty-Manuale-hate-speech-2020-con-logo-1.pdf>

Ενότητα 4 - Θέμα 3

Ιδιωτικότητα, ανωνυμία και εμπιστευτικότητα στις διαδικτυακές αλληλεπιδράσεις

Διάρκεια	45 λεπτά
Διδακτικά Αντικείμενα	Αγωγή του Πολίτη, Ηθική, Πληροφορική, Ψηφιακή Πολιτειότητα
Περίληψη	Το θέμα αυτό επικεντρώνεται στις έννοιες της ανωνυμίας, της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της εμπιστευτικότητας στον χώρο του διαδικτύου με βάση τις προσωπικές εμπειρίες των μαθητών/ριών. Επιπλέον, περιγράφει τις δυσκολίες διατήρησης της ανωνυμίας στο διαδίκτυο και εξηγεί σε ποιον βαθμό η αυτοδημοσίευση προσωπικών πληροφοριών μπορεί να επηρεάσει το απόρρητο των χρηστών/ριών.

Μαθησιακοί στόχοι

Το θέμα αυτό εισάγει την έννοια της βλάβης στις διάφορες διαστάσεις που μπορεί να λάβει, όπως συναισθηματική, ψυχολογική, οικονομική, βλάβη της υπόληψης κλπ. Οι μαθητές/ριες θα κληθούν να αναστοχαστούν ως προς τη σχέση μεταξύ βλάβης και κοινωνικής συμπεριφοράς στο διαδίκτυο. Ορισμένες καθοδηγητικές ερωτήσεις που θα μπορούσε να τους θέσει ο/η εκπαιδευτικός είναι οι εξής: Διευκολύνει η ανωνυμία στο διαδίκτυο την εκδήλωση κοινωνικά ανάρμοστων συμπεριφορών; Είναι η ανωνυμία ένας λογικός τρόπος για τη διευκόλυνση των διαδικτυακών αλληλεπιδράσεων; Είναι εύκολο να διατηρήσεις την ανωνυμία σου στο διαδίκτυο;

Οι δραστηριότητες έχουν ως στόχο να ενθαρρύνουν τους/τις μαθητές/ριες να αναστοχαστούν για τη σχέση μεταξύ προστασίας της ιδιωτικής ζωής και αυτοδημοσίευσης φέρνοντας στο προσκήνιο το ερώτημα για το αν τελικά υπάρχει χώρος για ιδιωτικότητα στο διαδίκτυο ή αν απειλείται από την αυτοδημοσίευση προσωπικών πληροφοριών που καθένας/μία μας πραγματοποιεί σε καθημερινή βάση. Το σκεπτικό των δραστηριοτήτων είναι να εμβαθύνουν οι μαθητές/ριες στους αναπόφευκτους κινδύνους του διαδικτυακού διαμοιρασμού περιεχομένου (on-line sharing) και να κατανοήσουν ότι ο διαμοιρασμός σε κάθε περίπτωση συνεπάγεται μερική απώλεια του ελέγχου των προσωπικών τους στοιχείων.

Επισκόπηση δραστηριότητας

Δραστηριότητες	Τρόπος διεξαγωγής	Επίπεδο
Δραστηριότητα 4.3.1. Ανωνυμία και κοινωνική συμπεριφορά. Υπάρχει ανωνυμία στις μέρες μας;	Στην τάξη	Βασικό
Δραστηριότητα 4.3.2. Αυτοδημοσίευση - Διαμοιρασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	Στην τάξη	Βασικό

Δραστηριότητα 4.3.1 - Ανωνυμία και κοινωνική συμπεριφορά. Υπάρχει ανωνυμία στις μέρες μας;

Εκτιμώμενη διάρκεια	25 λεπτά
Απαραίτητη προϋπόθεση	Καμία
Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	Στην τάξη: - Χαρτιά και στυλό - Mentimeter (προαιρετικό) - Η/Υ για τον/την εκπαιδευτικό (προαιρετικό) Διαδικτυακά: - Πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης - Κοινόχρηστο έγγραφο (π.χ. Google Docs) - Mentimeter (προαιρετικό) - Ψηφιακή συσκευή για όλους/ες

Μορφή αξιολόγησης	- Προφορική παρουσίαση ενώπιον της τάξης. - Ερωτήσεις ανοικτού τύπου από τον/την εκπαιδευτικό σχετικά με την πιθανή σχέση μεταξύ της βλάβης της υπόληψης και της ανωνυμίας. - Μπορούμε να εξασφαλίσουμε πλήρη ανωνυμία στο διαδίκτυο;
--------------------------	---

Διαδικασία

Αφόρμηση: Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει την έννοια της βλάβης ρωτώντας τους/τις μαθητές/ριες ποιες μορφές βλάβης γνωρίζουν, π.χ. σωματική, συναισθηματική, ψυχολογική, οικονομική, βλάβη της υπόληψης κλπ. Έπειτα, τους ζητά να αναστοχαστούν σχετικά με τη λίστα που προέκυψε από τις απαντήσεις τους και να αποφασίσουν ποια μορφή βλάβης σχετίζεται περισσότερο με θέματα επικοινωνίας, ειδικά στην περίπτωση της διαδικτυακής επικοινωνίας, και να αιτιολογήσουν την απάντησή τους. Η εισαγωγή συμβάλλει στην έναρξη μίας συζήτησης μεταξύ των μαθητών/ριών για τη σχέση ανάμεσα στη συναισθηματική βλάβη/βλάβη στην υπόληψη ενός ατόμου και στους επικίνδυνους τρόπους επικοινωνίας στο διαδίκτυο.

Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να παρακινήσει τους/τις μαθητές/ριες να σκεφτούν αν η ανωνυμία παρέχει ή όχι ένα επιπλέον κίνητρο για ανάρμοστη συμπεριφορά των χρηστών/ριών του διαδικτύου. Ενδεικτικά, οι ερωτήσεις που θα μπορούσε να απευθύνει στους/στις μαθητές/ριες είναι οι ακόλουθες:

1. Μήπως η ανωνυμία ωθεί σε ανάρμοστη κοινωνική συμπεριφορά στο διαδίκτυο ή βοηθά τους/τις χρήστες/ριες να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση και τη θετική συμπεριφορά προς τους/τις άλλους/ες;
2. Μπορούμε να διατηρήσουμε την ανωνυμία μας εντός και εκτός του διαδικτύου;
3. Πόσο δύσκολο είναι να εντοπίσουμε ένα άτομο στο διαδίκτυο;

Καθοδηγούμενη πρακτική: Η δραστηριότητα περιγράφει πώς μπορούμε να εντοπίσουμε ένα άτομο απλώς και μόνο συνδυάζοντας μερικές πληροφορίες, όπως συμβαίνει με τις πληροφορίες που μοιράζονται πολλοί άνθρωποι στο διαδίκτυο (Παιχνίδι «Μάντεψε ποιος/α;»).

Σε αυτήν τη δραστηριότητα, οι μαθητές/ριες θα χρησιμοποιήσουν προσωπικά χαρακτηριστικά για να εντοπίσουν έναν/μία μαθητή/ρια-στόχο που γνωρίζει μόνο ο/η εκπαιδευτικός.

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να σηκωθούν ένας-ένας/μία-μία όρθιοι/ες και να απαριθμήσουν τα συνήθη προσωπικά χαρακτηριστικά που κοινοποιούν συνειδητά οι

άνθρωποι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή που μπορεί εύκολα να βρει, να μαντέψει ή να συμπεράνει κανείς διαβάζοντας τις δημοσιεύσεις τους (π.χ. αν φορούν γυαλιά οράσεως, τι ύψος έχουν).

Ανάλογα με το χαρακτηριστικό που θα αναφέρεται κάθε φορά, ο/η εκπαιδευτικός θα ζητά από τους/τις μαθητές/ριες που δεν μοιράζονται το ίδιο χαρακτηριστικό με τον/τη μαθητή/ρια-στόχο να καθίσουν στις θέσεις τους μέχρι να αναγνωριστεί ο/η εν λόγω μαθητής/ρια.

Έλεγχος κατανόησης: Μόλις οι μαθητές/ριες της τάξης αναγνωρίσουν τον/τη μαθητή/ρια-στόχο, ο/η εκπαιδευτικός θα προσδιορίσει τα λίγα βήματα που χρειάστηκαν για την αναγνώριση αυτού του ατόμου τονίζοντας πόσο εύκολη είναι ακόμη και με μία περιορισμένη ποσότητα πληροφοριών. Η συζήτηση που θα ακολουθήσει θα παρακινήσει τους/τις μαθητές/ριες να αναστοχαστούν σχετικά με τις πληροφορίες που οι ίδιοι/ες δημοσιεύουν στο διαδίκτυο και θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν ότι η κοινοποίηση προσωπικών δεδομένων μπορεί να καταστήσει την αναγνώρισή τους ακόμα πιο εύκολη υπόθεση.

Κλείσιμο: Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με μία συζήτηση για τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να έχει ένα τέτοιο σενάριο στην πραγματική ζωή. Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να παρακινήσει τους/τις μαθητές/ριες να περιγράψουν μέσα και δράσεις που θα μπορούσαν να ενισχύσουν την προστασία της ιδιωτικής ζωής και της ανωνυμίας τους στο διαδίκτυο.

Αντιμετώπιση προβλημάτων

Πιθανό πρόβλημα	Πιθανή λύση
Οι μαθητές/ριες δεν θέτουν αρκετές ερωτήσεις στη φάση της καθοδηγούμενης πρακτικής.	Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει μία λίστα ερωτήσεων για να διευκολύνει τη διεξαγωγή της δραστηριότητας.
Οι μαθητές/ριες μπορεί να συναντήσουν δυσκολίες στο να συσχετίσουν αυτή τη δραστηριότητα με το περιβάλλον του διαδικτύου.	Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιμένει στον παραλληλισμό των ενεργειών του ανθρώπου στο διαδίκτυο με αυτές στην πραγματική του ζωή.

Δραστηριότητα 4.3.2 - Αυτοδημοσίευση – Διαμοιρασμός δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Εκτιμώμενη διάρκεια	20 λεπτά
Απαραίτητη προϋπόθεση	Καμία
Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	Στην τάξη: - Χαρτιά και στίλο - Mentimeter (προαιρετικό) - Η/Υ για τον/την εκπαιδευτικό (προαιρετικό) Διαδικτυακά: - Πλατφόρμα τηλεδιασκέψεων - Κοινόχρηστο έγγραφο (π.χ. Google Docs) - Mentimeter (προαιρετικό) - Ψηφιακή συσκευή για όλους/ες
Μορφή αξιολόγησης	- Προφορική παρουσίαση ενώπιον της τάξης. - Αναστοχασμός σχετικά με την αυτοδημοσίευση και τον έλεγχο προσωπικών πληροφοριών που διαμοιράζονται στο διαδίκτυο.

Διαδικασία

Αφόρμηση: Η δραστηριότητα αυτή αποτελεί συνέχεια της δραστηριότητας 4.3.1. Λαμβάνοντας υπόψη τα κύρια σημεία της προηγούμενης δραστηριότητας, ο/η εκπαιδευτικός βοηθά τους/τις μαθητές/ριες να κατανοήσουν έννοιες όπως η εμπιστευτικότητα και η ιδιωτικότητα. Αρχικά, μπορεί να τους θέσει μερικές ερωτήσεις όπως οι ακόλουθες:

1. Είναι σημαντικές για εσάς οι έννοιες της ιδιωτικότητας και της εμπιστευτικότητας;
2. Εφαρμόζετε τις έννοιες της ιδιωτικότητας και της εμπιστευτικότητας στις προσωπικές σας σχέσεις;
3. Έχετε συναντήσει έννοιες της ιδιωτικότητας και της εμπιστευτικότητας σε άλλους τομείς; Αν ναι, ποιοι είναι αυτοί οι τομείς;

Οι παραπάνω ερωτήσεις θα πρέπει να παρακινήσουν τους/τις μαθητές/ριες να αναστοχαστούν σχετικά με την ποσότητα των προσωπικών και εμπιστευτικών πληροφοριών που μοιράζονται

με άλλους/ες χρήστες/ριες στο διαδίκτυο σε καθημερινή βάση και σχετικά με τη μορφή του ελέγχου που ασκούν/διατηρούν σε αυτό το σύνολο πληροφοριών.

Καθοδηγούμενη πρακτική: Αυτή η δραστηριότητα δείχνει πόσο δύσκολο είναι να εντοπίσουμε και να διαχειριστούμε μία πληροφορία αμέσως μόλις την κοινοποιήσουμε στο Διαδίκτυο. Για να παίξουν το παιχνίδι, οι μαθητές/ριες θα χρησιμοποιήσουν χαρτάκια-αντίγραφα μίας πληροφορίας που δημοσιεύθηκε στο διαδίκτυο και θα τα κρύψουν σε διάφορα σημεία της τάξης. Η τάξη αντιπροσωπεύει μεταφορικά τον χώρο του διαδικτύου.

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από έναν/μία μαθητή/ρια, τον/τη «διαμοιραστή/ρια της πληροφορίας» (“sharer”), να γράψει κάτι (της επιλογής του) στον πίνακα, π.χ. μία λέξη, μία φράση ή μία μικρή λεπτομέρεια για τον εαυτό του/της και μετά να αποχωρήσει από την τάξη.

Σε αυτό το σημείο, οι υπόλοιποι/ες μαθητές/ριες, οι «ανα-διαμοιραστές/ριες» (“re-sharers”), καλούνται να αντιγράψουν ο/η καθένας/μία σε ένα χαρτάκι ό, τι έγραψε στον πίνακα ο/η προηγούμενος/η μαθητής/ρια. Έχουν τριάντα (30) δευτερόλεπτα στη διάθεσή τους για να αντιγράψουν και να κρύψουν τα χαρτάκια τους σε οποιοδήποτε σημείο επιθυμούν στην τάξη. Μπορούν να δημιουργήσουν και να κρύψουν όσα αντίγραφα προλαβαίνουν μέσα σε αυτό χρονικό διάστημα.

Μετά από τριάντα (30) δευτερόλεπτα, ο/η εκπαιδευτικός καλεί τον/τη «διαμοιραστή/ρια της πληροφορίας» (“sharer”) να επιστρέψει στην τάξη. Του/Της ζητά μέσα σε τρία (3) λεπτά να βρει κάθε χαρτάκι-αντίγραφο της πληροφορίας που έγραψε προηγουμένως στον πίνακα.

Εν τω μεταξύ, οι “re-sharers” μπορούν να συνεχίσουν να γράφουν και να κρύβουν χαρτάκια στην τάξη με την ίδια πληροφορία.

Έλεγχος κατανόησης: Η συγκεκριμένη δραστηριότητα επισημαίνει πόσο δύσκολο είναι να αποσύρει κάποιος/α πληροφορίες από τη στιγμή που διαμοιράστηκαν στο διαδίκτυο, δεδομένου ότι είναι απίθανο ο/η μαθητής/ρια (“sharer”) να βρει όλα τα χαρτάκια που έγραψαν και έκρυψαν οι συμμαθητές/ριές του/της στην τάξη.

Η συζήτηση που θα ακολουθήσει θα πρέπει να υπογραμμίσει ότι οι άνθρωποι μπορεί να δημοσιεύσουν πληροφορίες σχετικά με τους λογαριασμούς τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στη συνέχεια να τις στείλουν σε γνωστές επαφές τους, οι οποίες με τη σειρά τους θα μπορούσαν να τις διαμοιράσουν εκ νέου και να τις στείλουν σε άλλα δικά τους δίκτυα ή να τις αποθηκεύσουν σε υπηρεσίες cloud ή να τις θυμούνται γενικά και ούτω καθεξής. Από τη στιγμή που οι πληροφορίες διαμοιράζονται, μπορούν να αναπαραχθούν με άπειρους τρόπους και με ραγδαίους ρυθμούς. Πέραν αυτού, ακόμη και αν υποθέσουμε ότι ο/η μαθητής/ρια (“sharer”) κατάφερε να συλλέξει όλα τα χαρτάκια, οι υπόλοιποι/ες μαθητές/ριες (“re-sharers”) δεν θα μπορούσαν να ξεχάσουν την πληροφορία που έμαθαν και θα μπορούσαν κάλλιστα να την κοινοποιήσουν μελλοντικά στο διαδίκτυο.

Κλείσιμο: Ο/Η εκπαιδευτικός διευθύνει την τελική συζήτηση και ζητά από τους/τις μαθητές/ριες να αναστοχαστούν σχετικά με τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τον διαμοιρασμό προσωπικών πληροφοριών και σχετικά με τα μέτρα που θα μπορούσαν να λάβουν για να ενισχύσουν την προστασία της ιδιωτικής τους ζωής.

Πόροι για εκπαιδευτικούς

<https://www.commonsense.org/education/digital-citizenship/curriculum?topic=privacy--security>

<https://ethicsunwrapped.utexas.edu/video/causing-harm>

<https://web.archive.org/web/20150228080241/https://www.nsf.gov/cise/csbytes/newsletter/vol2/vol2i13.html>

<https://teachingprivacy.org/>

<https://teachingprivacy.org/teachers-portal/>

<https://teachingprivacy.org/theres-no-anonymity/>

<https://teachingprivacy.org/sharing-releases-control/>

Ενότητα 4 - Θέμα 4

Ευκαιρίες συμμετοχής και δέσμευσης που σχετίζονται με την ΤΝ (ψηφιακή πολιτειότητα)

Διάρκεια	Περίπου 60-90 λεπτά
Διδακτικά Αντικείμενα	Ψηφιακή Πολιτειότητα, Αγωγή του Πολίτη, Πληροφορική
Περίληψη	Το θέμα αυτό στοχεύει να εξασκήσει την ικανότητα των μαθητών/ριών να συμμετέχουν με κριτικό πνεύμα και εποικοδομητικό τρόπο στον ψηφιακό κόσμο. Οι μαθητές/ριες

θα μάθουν πώς η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών και των τεχνολογιών ΤΝ μπορεί να επηρεάσει όχι μόνο την καθημερινή ζωή, αλλά και τη συμμετοχή και τη δέσμευση σε κοινωνικό επίπεδο. Στον πυρήνα αυτής της ενότητας βρίσκεται η έννοια της «Ψηφιακής Πολιτειότητας» και πώς οι καλές πρακτικές στο διαδίκτυο διαμορφώνουν έναν ενεργό και κριτικά σκεπτόμενο «Ψηφιακό Πολίτη».

Μαθησιακοί στόχοι

Στόχος του παρόντος Θέματος είναι να εξασκήσει την ικανότητα των μαθητών/ριών να συμμετέχουν θετικά, κριτικά και αποτελεσματικά στο ψηφιακό περιβάλλον. Αξιοποιώντας τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αναπτύχθηκαν σε όλες τις προηγούμενες ενότητες, οι μαθητές/ριες θα μάθουν με ποιους τρόπους η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών και των τεχνολογιών ΤΝ μπορεί να επηρεάσει όχι μόνο την καθημερινή ζωή, αλλά και τη συμμετοχή και τη δέσμευση σε κοινωνικό επίπεδο. Η δραστηριότητα χωρίζεται σε τρία μέρη. Στη δραστηριότητα 4.1, ο/η εκπαιδευτικός θα περιγράψει κεντρικές έννοιες της Ψηφιακής Πολιτειότητας, όπως “bystander”, “avatar”, “spam”, “clickbait” κλπ. Οι μαθητές/ριες θα παρακολουθήσουν παραδείγματα συμμετοχής λαϊκής βάσης (π.χ. U-Report από τη UNICEF, Citizen Science/Επιστήμη των Πολιτών, Fridays for Future) και ψηφιακών εργαλείων που έχουν πλέον εισέλθει στην καθημερινή μας ρουτίνα και μέσω των οποίων διαχειριζόμαστε την ψηφιακή μας ταυτότητα (smartphone, QR code). Οι δραστηριότητες 4.2 και 4.3 θα ενισχύσουν την κατανόηση των μαθητών/ριών παίζοντας BINGO με κάρτες που στηρίζονται στο Ψηφιακό Γλωσσάρι και αξιολογώντας τις γνώσεις που αποκόμισαν μέσω ενός Ψηφιακού Διαβατηρίου σε έντυπη μορφή.

Επισκόπηση δραστηριότητας

Δραστηριότητες	Τρόπος διεξαγωγής	Επίπεδο
Δραστηριότητα 4.4.1 Ψηφιακό γλωσσάρι για τη συμμετοχή και τη δέσμευση	Στην τάξη	Ενδιάμεσο
Δραστηριότητα 4.4.2. BINGO για ψηφιακούς πολίτες	Στην τάξη	Ενδιάμεσο
Δραστηριότητα 4.4.3 Ψηφιακό διαβατήριο	Στην τάξη	Ενδιάμεσο

Δραστηριότητα 4.4.1 - Ψηφιακό γλωσσάρι για τη συμμετοχή και τη δέσμευση

Εκτιμώμενη διάρκεια	15-30 λεπτά
Απαραίτητη προϋπόθεση	Καμία
Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	- Χαρτιά και στίλο - Mentimeter (προαιρετικό) - Η/Υ για τον/την εκπαιδευτικό (προαιρετικό) - Πίνακας για τον καταιγισμό ιδεών (brainstorming)
Μορφή αξιολόγησης	- Προφορική παρουσίαση ενώπιον της τάξης. - Ερωτήσεις ανοικτού τύπου από τον/την εκπαιδευτικό.

Η παρούσα δραστηριότητα αποτελεί μία εισαγωγή σε βασικούς όρους που αναφέρονται στις ικανότητες και τις γνώσεις που είναι απαραίτητες για να γίνει κατανοητή η έννοια του ψηφιακού πολίτη. Η παρουσίαση εννοιών και παραδειγμάτων άμεσης συμμετοχής συνδυάζεται με τις επιπτώσεις της εκτεταμένης χρήσης ψηφιακών τεχνολογιών και τεχνολογιών ΤΝ στην καθημερινή ζωή. Τέλος, η δραστηριότητα αξιοποιεί και συνοψίζει τα αποτελέσματα προηγούμενων ενοτήτων και θεμάτων.

Διαδικασία

Αφόρμηση: Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να ξεκινήσει ρωτώντας τους/τις μαθητές/ριες για τις βασικές δεξιότητες και γνώσεις που απαιτούνται για την ορθή χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών. Για να ενεργοποιήσει τη συζήτηση, μπορεί να τους ζητήσει να σκεφτούν ποιες είναι οι πιο συνηθισμένες λέξεις από τον ψηφιακό κόσμο που έχουν εισέλθει στην καθημερινή μας γλώσσα (π.χ. app, social media, privacy κλπ.). Η εισαγωγή αυτή θα αποτελέσει το έναυσμα για αναστοχασμό σχετικά με το τι σημαίνει Ψηφιακή Πολιτειότητα και ποιος είναι ο Ψηφιακός Πολίτης.

Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζεται με τους/τις μαθητές/ριες παραδείγματα συμμετοχής και δέσμευσης μέσω ψηφιακών πλατφορμών σε τοπικό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο. Παράλληλα, εξηγεί τους τρόπους και τα εργαλεία που καθιστούν δυνατή τη συμμετοχή (π.χ. Η/Υ, smartphone, tablet, QR code κλπ.) και απαιτούν μία μορφή ψηφιακής ταυτότητας.

Άμεση/Κατευθυνόμενη διδασκαλία: Ο/Η εκπαιδευτικός υποβάλλει ευθείες ερωτήσεις σε όλους/ες τους/τις μαθητές/ριες και ενθαρρύνει την έναρξη ενός ομαδικού καταιγισμού ιδεών. Έπειτα, τους παρουσιάζει παραδείγματα συμμετοχής και δέσμευσης μέσω ψηφιακών εργαλείων και τους ζητά να αναστοχαστούν ως προς την προσωπική τους συμμετοχή στα κοινά. Οι μαθητές/ριες συζητούν τα υπέρ και τα κατά ενός ψηφιακού κόσμου και προσπαθούν να φανταστούν τους εαυτούς τους ως ενεργούς πολίτες του αύριο. Ολοκληρώνοντας τη δραστηριότητα του καταιγισμού ιδεών, οι μαθητές/ριες μπορούν να επιλέξουν σχετική ορολογία που θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου γλωσσarium του Ψηφιακού Πολίτη.

Καθοδηγούμενη πρακτική: Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να απευθύνει ερωτήσεις στους/στις μαθητές/ριες σε όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας, για να βεβαιωθεί ότι αισθάνονται άνετα με όλες τις νέες πληροφορίες που συμπληρώνουν όλα όσα έμαθαν στις προηγούμενες ενότητες.

Έλεγχος κατανόησης: Εξίσου σημαντικό είναι ο/η εκπαιδευτικός να βοηθήσει τους/τις μαθητές/ριες να αναδιατυπώσουν με δικά τους λόγια την εξεταζόμενη έννοια και τις σχετικές πληροφορίες.

Ανεξάρτητη πρακτική: Οι μαθητές/ριες θα μπορούσαν επίσης να παρουσιάσουν παραδείγματα που γνωρίζουν ή προσωπικές εμπειρίες συμμετοχής σε κινήματα ή πρωτοβουλίες λαϊκής βάσης που χρησιμοποιούν ψηφιακές τεχνολογίες για την ευαισθητοποίηση και την προσέγγιση στοχευμένου κοινού. Ακόμη, θα μπορούσαν να αναστοχαστούν σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μίας τέτοιας δέσμευσης λαμβάνοντας υπόψη τα παραδείγματα που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

Κλείσιμο: Σε αυτό το σημείο, ο/η εκπαιδευτικός θα ήταν καλό να προβεί σε δύο διευκρινίσεις. Από τη μία πλευρά, οι μαθητές/ριες θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι οι προσβάσιμες ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να διευκολύνουν τη συμμετοχή, τη δέσμευση ή την ανάληψη δράσης σε διάφορα επίπεδα, δηλ. μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμη βοήθεια για θετική αλλαγή στην πραγματική ζωή. Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να γνωρίζουν ποια είναι τα απαραίτητα εργαλεία που θα τους/τις βοηθήσουν να είναι προσεκτικοί και ικανοί ψηφιακοί πολίτες που θα είναι σε θέση να περιορίζουν ή να αντισταθμίζουν τους κινδύνους του ψηφιακού κόσμου.

Αντιμετώπιση προβλημάτων

Πιθανό πρόβλημα	Πιθανή λύση
Οι μαθητές/ριες μπορεί να μην είναι σε θέση να αναγνωρίσουν το νόημα των λέξεων.	Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να καθοδηγήσει τους/τις μαθητές/ριες στην ανάλυση των λέξεων και να τους/τις βοηθήσει να σκεφτούν πιθανές σημασίες.
Οι μαθητές/ριες ίσως να μην μπορούν να αναγνωρίσουν πώς συμπεριφέρονται ή πώς συμμετέχουν σε διάφορες ψηφιακές πρωτοβουλίες.	Ο/Η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να καθοδηγήσει τους/τις μαθητές/ριες παραθέτοντας συνήθη παραδείγματα ψηφιακής συμμετοχής στα κοινά για να δείξει ότι, έστω και ασυνείδητα, οι μαθητές/ριες συμμετέχουν στον ψηφιακό κόσμο.

Πόροι για εκπαιδευτικούς

Πόροι ανά χώρα-εταίρο για το επίπεδο της ψηφιοποίησης των δημόσιων οργανισμών και των πολιτών:

Βουλγαρία

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Bulgaria_vFINAL_0.pdf

Ελλάδα

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Greece_vFINAL_2.pdf

Ιταλία

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Italy_vFINAL_0.pdf

Ρουμανία

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/inline-files/Digital_Public_Administration_Infographic_Romania_vFINAL.pdf

Παραδείγματα συμμετοχής και δέσμευσης:

- UNICEF U-Report initiative, COVID-19 outbreak response: Facilitating the exchange of lifesaving information for millions of young people across 50 countries and counting (μέσω ενός chatbot με ενημέρωση για τον COVID-19):
<https://www.unicef.org/innovation/ureportCOVID19>
- Fridays for Future: <https://fridaysforfuture.org/>
- “Education and AI: preparing for the future & AI, Attitudes and Values , a conceptual learning framework” (έκθεση του ΟΟΣΑ για το μέλλον της ΤΝ στην εκπαίδευση):
<https://www.oecd.org/education/2030/Education-and-AI-preparing-for-the-future-AI-Attitudes-and-Values.pdf>
- Citizen Science in K-12 STEM Education: <http://cadrek12.org/spotlight-citizen-science>

Μερικά ενδιαφέροντα TED talks για το εξεταζόμενο θέμα είναι τα παρακάτω:

- Citizen science: <https://www.youtube.com/watch?v=dpjirjUycL0>
- The Crucial Role of Citizen Scientists in Ocean Conservation:
https://www.youtube.com/watch?v=GJXGBuxN_5g
- Gamification in Citizen Participation: <https://www.citizenlab.co/blog/civic-engagement/gamification-in-citizen-participation/>

Δραστηριότητα 4.4.2 - BINGO για ψηφιακούς πολίτες

Εκτιμώμενη διάρκεια	30-45 λεπτά
Απαραίτητη προϋπόθεση	Πλήρης κατανόηση του Ψηφιακού Γλωσσαρίου
Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	- Χαρτιά και στυλό - Κάρτες BINGO (για μαθητές/ριες) & στυλό που σβήνουν - Ερωτήσεις BINGO (για εκπαιδευτικούς)
Μορφή αξιολόγησης	Προφορική παρουσίαση και συζήτηση ενώπιον της τάξης.

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι η μάθηση μέσω του παιχνιδιού. Οι μαθητές/ριες θα παίξουν έναν γύρο BINGO με ερωτήσεις που προέρχονται από τις έννοιες και τις λέξεις που εξηγήθηκαν στη δραστηριότητα 4.4.1 Ψηφιακό Γλωσσάρι. Είναι ένας τρόπος εμπέδωσης των νέων πληροφοριών και διασφάλισης ότι θα γίνουν κτήμα των μαθητών/ριών στην καθημερινή ενασχόλησή τους με τις ψηφιακές τεχνολογίες.

Διαδικασία

Αφόρμηση: Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να ξεκινήσει με μία άσκηση μνήμης που σχετίζεται με όλα όσα έχουν μάθει οι μαθητές/ριες μέχρι στιγμής. Το σκεπτικό είναι να αφήσει τους/τις μαθητές/ριες να αφομοιώσουν τις έννοιες επαναλαμβάνοντας τους ορισμούς και συνδέοντάς τους με τη σωστή λέξη/εικόνα.

Άμεση/Κατευθυνόμενη διδασκαλία: Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί είτε να δώσει μία κάρτα BINGO σε κάθε μαθητή/ρια είτε να χωρίσει την τάξη σε ομάδες και να δώσει μία ή δύο κάρτες ανά ομάδα. Στη συνέχεια, εξηγεί το παιχνίδι και τους κύριους στόχους της δραστηριότητας. Ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/ριες να προσεγγίζουν τους ορισμούς με κριτική ματιά σημειώνοντας πιθανές παρατηρήσεις και παραδείγματα που έρχονται στο μυαλό τους.

Καθοδηγούμενη πρακτική: Ο/Η εκπαιδευτικός βγάζει μέσα από μία τσάντα μία ερώτηση και διαβάζει τον σχετικό ορισμό (από το ψηφιακό γλωσσάρι). Οι μαθητές/ριες καλούνται να αναζητήσουν στις κάρτες τους την αντίστοιχη λέξη/εικόνα. Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να επιβραβεύει τους/τις μαθητές/ριες κάθε φορά που συμπληρώνουν μία γραμμή/κάρτα.

Έλεγχος κατανόησης: Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να κινείται στην τάξη για να αλληλεπιδρά με τις ομάδες και να ελέγχει με ποιον τρόπο συμπληρώνουν οι μαθητές/ριες τις κάρτες τους. Όταν ένας/μία μαθητής/τρια ή μία ομάδα διατυπώσει μία αμφιβολία ή μία ερώτηση, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να τη συζητήσει απευθείας με ολόκληρη την τάξη και να δώσει περαιτέρω διευκρινίσεις απλώς και μόνο για να συμπληρώσει τις εξηγήσεις που έδωσαν οι συμμαθητές/ριές του/της.

Ανεξάρτητη πρακτική: Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/ριες να μοιράζονται με την υπόλοιπη τάξη τις σκέψεις τους για το Ψηφιακό Γλωσσάρι, π.χ. για τη χρησιμότητα μίας συγκεκριμένης έννοιας· τη συχνότητα ή την εξοικείωση που έχουν με κάθε έννοια· την πιθανή δυσκολία που αντιμετωπίζουν στον προσδιορισμό μίας συγκεκριμένης έννοιας κτλ.

Κλείσιμο: Αφού οι μαθητές/ριες συμπληρώσουν μία σειρά ή ολόκληρη την κάρτα, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να τους/τις παρακινήσει να παρουσιάσουν την αγαπημένη/λιγότερο

αγαπημένη τους έννοια και να αιτιολογήσουν την επιλογή τους ενώπιον όλης της τάξης. Ακόμη, θα πρέπει να τους/τις ενθαρρύνει να χρησιμοποιήσουν τα δικά τους λόγια για να περιγράψουν τις έννοιες και την αντίστοιχη προσέγγιση στις ψηφιακές τεχνολογίες. Τέλος, καλό θα ήταν να τους/τις ρωτήσει σε ποιον βαθμό θεωρούν ότι η νέα αντίληψη που τους προσέφερε η εν λόγω δραστηριότητα για τις ψηφιακές τεχνολογίες μπορεί να τους βοηθήσει στο να γίνουν καλύτεροι ψηφιακοί πολίτες.

Πόροι για εκπαιδευτικούς

Norton - BINGO!: <https://us.norton.com/content/dam/norton/global/pdfs/infographics/digital-citizenship-bingo.pdf> Ανακτήθηκε από: <https://us.norton.com/internetsecurity-how-to-digital-citizenship.html>

Δραστηριότητα 4.4.3 - Ψηφιακό διαβατήριο

Εκτιμώμενη διάρκεια	15-30 λεπτά
Απαραίτητη προϋπόθεση	Ολοκλήρωση Ενοτήτων 1 - 2 - 3
Εργαλεία υλικού και λογισμικού Η/Υ	- Χαρτιά και στίλο ή εναλλακτικά μία ψηφιακή συσκευή, όπως smartphone, tablet ή φορητός υπολογιστής (laptop) - Εκτυπωτής (αν υπάρχει)
Μορφή αξιολόγησης	Προφορική συμμετοχή στην τάξη

Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι να βοηθήσει τους/τις μαθητές/ριες να αξιολογήσουν τον βαθμό στον οποίο κατανόησαν και απέκτησαν δεξιότητες Ψηφιακού Πολίτη. Η εν λόγω δραστηριότητα θα λειτουργήσει ως απόδειξη κατάκτησης περιεχομένου τόσο για τους/τις μαθητές/ριες όσο και για τους/τις εκπαιδευτικούς. Το ψηφιακό διαβατήριο προορίζεται ως βεβαίωση απόδειξης των γνώσεων που διαθέτουν οι μαθητές/ριες για τον ψηφιακό κόσμο.

Διαδικασία

Αφόρμηση: Ο/Η εκπαιδευτικός αποδίδει στους/στις μαθητές/ριες το «Διαβατήριο Ψηφιακού Πολίτη», το οποίο μοιάζει καθ' όλα με ένα κανονικό διαβατήριο. Το εξώφυλλο θα αναγράφει

«Ψηφιακό Διαβατήριο», η πρώτη σελίδα θα αναφέρει τα άρθρα του κώδικα δεοντολογικής συμπεριφοράς που δημιούργησαν οι μαθητές/ριες (Δραστηριότητα 3.2.3) και κάθε πρόσθετη σελίδα θα περιλαμβάνει τα θέματα που καλύφθηκαν κατά τη διάρκεια των διαφόρων ενοτήτων. Οι «σφραγίδες» που θα φέρει κάθε εσωτερική του σελίδα θα αντιπροσωπεύουν την ψηφιακή ικανότητα που κατέχει ο/η εκάστοτε μαθητής/ρια. Κατόπιν, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να εξηγήσει στους/στις μαθητές/ριες τη διττή φύση του ψηφιακού διαβατηρίου: α) είναι ένα «πιστοποιητικό» των γνώσεων που αποκόμισαν από όλες τις ενότητες της εκπαίδευσης και β) αποτελεί απτή υπενθύμιση του τι πρέπει να προσέχουν όταν χρησιμοποιούν ψηφιακές τεχνολογίες, όταν αλληλεπιδρούν με εργαλεία ΤΝ και όταν κοινοποιούν πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Άμεση/Κατευθυνόμενη διδασκαλία: Ο/Η εκπαιδευτικός παρουσιάζει στην τάξη το «Ψηφιακό Διαβατήριο» και ξεφυλλίζει τις σελίδες του μαζί με τους/τις μαθητές/ριες. Ύστερα, τους εξηγεί ότι καθεμία από τις «σφραγίδες» που πρέπει να κερδίσουν, αντιπροσωπεύει το επίπεδο της ψηφιακής τους ικανότητας. Οι μαθητές/ριες θα πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να αξιολογούν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που διαθέτουν ως Ψηφιακοί Πολίτες.

Καθοδηγούμενη πρακτική: Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει εν τάχει κάθε επικεφαλίδα του διαβατηρίου. Υπάρχει μία σελίδα για κάθε θέμα με μία σύντομη περίληψη των ικανοτήτων που ανέπτυξαν οι μαθητές/ριες. Ο/Η εκπαιδευτικός καλείται να ξεκινήσει μία συζήτηση και συγχρόνως να βεβαιωθεί ότι όλοι/ες οι μαθητές/ριες συμμετέχουν σε αυτή.

Έλεγχος κατανόησης: Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/ριες να επεξεργαστούν περισσότερο κάθε θέμα, πέρα από τη διατύπωση ενός απλού ορισμού, για να εμβαθύνουν στις ευκαιρίες και τις δυσκολίες που αποδίδουν σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Ακόμη, θα πρέπει να είναι σε θέση να περιγράφουν κάθε θέμα λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητά του και να το συσχετίζουν με τις καθημερινές προσωπικές τους εμπειρίες.

Ανεξάρτητη πρακτική: Ο/Η εκπαιδευτικός καλό θα ήταν να παραχωρήσει πλήρη αυτονομία στους/στις μαθητές/ριες, ώστε να επιλέξουν ποια δεξιότητα ή ικανότητα να σφραγίσουν στο Ψηφιακό τους Διαβατήριο. Οι μαθητές/ριες θα πρέπει να προσθέσουν σημειώσεις σχετικά με βέλτιστες πρακτικές, καλές προθέσεις που πρέπει να μετατραπούν σε συγκεκριμένες δράσεις και προειδοποιήσεις για να αναστείλουν επιβλαβείς ή επικίνδυνες συμπεριφορές που συνήθιζαν να υιοθετούν στο παρελθόν.

Κλείσιμο: Ο/Η εκπαιδευτικός θα πρέπει να υπενθυμίσει στους/στις μαθητές/ριες ότι το Ψηφιακό Διαβατήριο δεν είναι στατικό, καθώς οι δεξιότητες και οι ικανότητες που όλοι/ες μας θα έπρεπε να έχουμε (και απαιτείται ολοένα και περισσότερο να έχουμε στις μέρες μας) δεν αποκτώνται μια για πάντα. Οι μαθητές/ριες οφείλουν να γνωρίζουν ότι το να είσαι Ψηφιακός Πολίτης είναι μία διαδικασία δια βίου μάθησης που περιλαμβάνει (σχεδόν) όλες τις διαστάσεις

της ζωής τους εντός και εκτός διαδικτύου. Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/ριες να φανταστούν πιθανές δεξιότητες που θα χρειαζόνταν στο μέλλον σε έναν κόσμο στον οποίο η ΤΝ θα έχει ενταχθεί σε μεγαλύτερο βαθμό στην καθημερινότητα του ανθρώπου.

Πόροι για εκπαιδευτικούς

Είσαι καλός «ψηφιακός πολίτης»;

https://beinternetawesome.withgoogle.com/en_us

Digital Natives, Citizens of a changing world: <https://net-ref.com/white-paper-fostering-digital-citizenship-in-the-classroom/>

Know your social media rights:

<https://safelab.medium.com/know-your-social-media-rights-7e87a6c45540>

Digital footprints and digital citizenship:

<https://www.pghschools.org/digitalcitizenship>

Digital Etiquette for being a good digital citizen:

<https://www.goguardian.com/blog/technology/tips-to-be-a-good-digital-citizen/>

Net Cetera, chatting with kids about being on line:

https://www.consumer.ftc.gov/articles/pdf-0001-netcetera_0.pdf

Connect safely, a parent's guide to cybersecurity:

<https://www.connectsafely.org/wp-content/uploads/securityguide.pdf>

Mossberger, Karen; Tolbert, Caroline J.; McNeal, Ramona S. (October 2007). Digital Citizenship, The Internet, Society & Participation. MIT Press.

Promise and Problems of E-Democracy: Challenges of Online Citizen Engagement (PDF). Paris: OECD. 2003. p. 162. ISBN 9264019480.

Ohler, Jason B. (2010-08-31). Digital Community, Digital Citizen. SAGE Publications.

Micheli, Marina (June 2018). "Digital Footprints: An Emerging Dimension of Digital Inequality". Journal of Information Communication and Ethics in Society: 7.

